

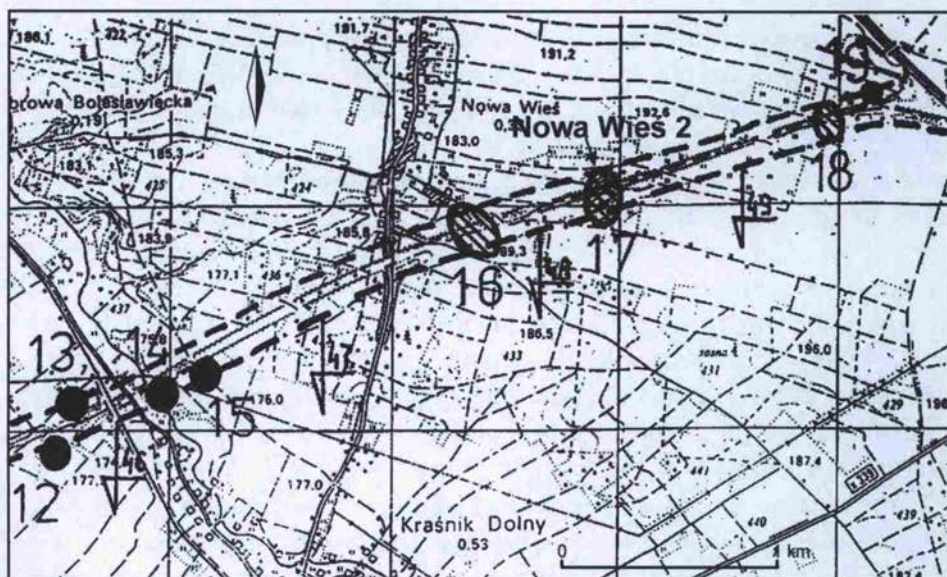
Trasa A4 (odcinek śląski) – Route of A4 (Silesia section)

Jan Michał Burdukiewicz, Mirosław Furmanek

Wyniki ratowniczych badań archeologicznych stanowiska 2 w Nowej Wsi, gm. Bolesławiec, pow. Bolesławiec, woj. dolnośląskie.

W związku z budową autostrady A4 na odcinku Jędrzychowice – Krzyżowa, Instytut Archeologii Uniwersytetu Wrocławskiego podjął ratownicze badania archeologiczne stanowiska 2 w Nowej Wsi, gm. Bolesławiec (numeracja AZP 75-15/17). Prace terenowe prowadzono w okresie od 30.06 do 14.08.2004 r. pod kierownictwem J.M. Burdukiewicza. Objęły one obie strony nasypu autostrady o współrzędnych geograficznych N 51°19.577, E 15°37.497 (ryc. 1). Wyznaczono dwa wykopy o powierzchni 40 arów i 35 arów (ryc. 2**). Zgodnie z przyjętymi założeniami badań ratowniczych wyprzedzających budowę autostrady A4, poziom humusu został zdjęty przy pomocy sprzętu zmechanizowanego.

Ślady osadnictwa występują na skłonie terasy nadzalewowej, po południowej stronie bezimiennego ciek wodnego. Terasa nadzalewowa bezimiennego ciek,

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska AZP 75-15/17, w miejscowości Nowa Wieś, stan. 2 w obrębie planowanej inwestycji autostrady A4 (odcinek Jędrzychowice – Krzyżowa)

Ryciny w tekście zaznaczone (*) obejmują ryciny, znajdujące się "pod opaską" przy końcu danego tomu, a oznaczone (**) - publikowane są w końcowej, kolorowej części tomu.

gdzie leży stanowisko, znajduje się od 183 do 186 m n.p.m. Teren jest lekko nachylony w kierunku północno-zachodnim. Piaszczysto-żwirowa gleba brunatna o odrobinie kwaśnym przyczyniła się do szybkiego rozkładu materiałów organicznych.

Artefakty krzemienne z paleolitu schyłkowego

Najstarsze materiały ze stanowiska Nowa Wieś 2 wiążą się z paleolitem schyłkowym. Artefakty krzemienne były rozrzucone na powierzchni około 150 m² w północnej części stanowiska, i dzieliły się na dwa wyraźne skupienia (obiekty 8 i 37). Skupienie z obiektu 8, położonego bardziej na południe, określono jako krzemienicę I, a skupienie północne określono jako krzemienicę II (ryc. 3*). Artefakty znajdowały się częściowo w warstwie ornej, ale najwięcej ich było w poziomie wmywania Bv.

Krzemienica z obiektu 8 stanowiła owalne skupienie 119 wyrobów krzemiennych, którego średnica sięga 7 m. Zróżnicowanie surowcowe przedstawiało się następująco: narzutowy krzemień bałtycki szary – 66%, narzutowy krzemień bałtycki brunatny – 24%, krzemień zgrzany – 10%. W skupieniu wystąpiły 2 rdzenie, 107 odłupków, wiórów i odpadów oraz 10 narzędzi retuszowanych. Wśród narzędzi wyróżniono: drapacz krążkowy, trzonek drapacza z retuszem boków, 2 piłki, 2 obłęczniki, wiórek retuszowany, fragment wióra retuszowanego oraz odłupek retuszowany. Kryteria taksonomiczne i technologiczne wskazują na schyłkowopaleolityczny charakter tego zbioru artefaktów krzemiennych. Obecność krótkich drapaczy odłupkowych pozwala zakładać, że jest on najbliższy zespołom Federmesser (J. M. Burdukiewicz 1979; 1987a).

Krzemienica II, określona jako obiekt 37, również była owalna w kształcie, o długości 8 m i szerokości 6 m. Artefakty znajdowały się głównie w poziomie Bv gleby brunatnej i zalegały do głębokości 0, 2 m od spągu warstwy ornej. Skupienie to zawierało trzykrotnie więcej wyrobów niż krzemienica I – 361 artefaktów kamiennych. Wśród nich stwierdzono następujące zróżnicowanie surowcowe: narzutowy krzemień bałtycki szary – 32%, narzutowy krzemień bałtycki brunatny – 5%, krzemień zgrzany – 62% i rzadki czert – 1%. W krzemienicy II wyraźnie widoczna jest dominacja wyrobów zgrzanych w wysokiej temperaturze (na białą) oraz mniejszy udział krzemienu zgrzanych w niższej temperaturze (na czerwono), które stanowiły łącznie aż 62% wszystkich artefaktów. Należy podkreślić, że tak wysoki udział zgrzanych artefaktów na Niżu Europejskim jest charakterystyczny dla wielu zespołów z tyczkami łukowymi z drugiej połowy interstadiału Allerød, co tłumaczy się naturalnymi pożarami wyschniętych lasów pod koniec tego okresu (R. Schild 1973).

Wstępna klasyfikacja wszystkich artefaktów kamiennych i analiza technologiczna skupień ze stanowiska 2 w Nowej Wsi wykazała, że reprezentują one krótkie pobyty małych grup, zapewne prostych rodzin. Wyroby kamienne tego rodzaju znane są z wielu stanowisk, w tym ze stosunkowo najbliższej położonych kilku krzemienic kultury Federmesser na stanowisku 17 w Siedlnicy koło Wschowy (J. M. Burdukiewicz

wicz 1987a). Ewidentne znaleziska powierzchniowe kultury Federmesser zostały wykryte podczas badań powierzchniowych w położonych bezpośrednio nad Bobrem Golicach, pow. Bolesławiec (J. M. Burdukiewicz 1979).

Ceramika pradziejowa

W trakcie badań odkryto zespół ceramiki liczący 457 egzemplarzy. Poza dominującymi w nim fragmentami mocno rozdrobnionej ceramiki odkryto również dwa całe naczynia. Zespół ceramiki naczyniowej ze względu na cechy technologiczne i stylistyczne został podzielony na dwie grupy analityczne: ceramikę pradziejową oraz ceramikę późnośredniowieczną i nowożytną. Ceramika ta wystąpiła w warstwie ornej, iluwium oraz w wypełniskach obiektów ziemnych.

W zespole tym najliczniejsza jest ceramika pradziejowa (stanowiąca 55, 58%), w mniejszej liczbie wystąpiła ceramika późnośredniowieczna (37, 42%), a ceramika nowożytna stanowi jedynie około 7% zbioru. Zespół ceramiki pradziejowej liczący 254 egzemplarzy został odkryty przede wszystkim w obrębie wykopu I/04 (ryc. 2; 3). W zdecydowanej większości znajdowały się one w warstwie ornej, w mniejszej w poziomie iluwium oraz blisko 40 fragmentów ujawniono w obrębie obiektów nieruchomych. Tutaj na szczególną uwagę zasługują obiekty 5 i 36, gdzie odkryto egzemplarze całych naczyń zdeponowanych w całości, co może wskazywać na ich specjalny, pozautilitarny charakter. Najbogatszy zespół ceramiki pradziejowej odkryty został w obiekcie 3.

Grupy technologiczne ceramiki wiążą się ze starszym okresem epoki brązu w Niedarach i Ludgierzowicach na Dolnym Śląsku, przy czym część z tych materiałów wiązana jest również z KCSZ (B. Butent 1992). Wyróżnić można fragmenty przynajmniej sześciu egzemplarzy mis. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje egzemplarz misy, posiadającej pierwotnie pustą nóżkę lub stopkę, o charakterystycznej, lekko zgrubiałej krawędzi wylewu, uformowanej w specyficzny falisty kształt, zdobionej na brzuscu pionowymi i ukośnymi liniami rytymi, tworzącymi nieregularny, dość bezładny układ. Forma ta znajduje szereg analogii, zwłaszcza w zespołach tzw. fazy łódzkiej (np. A. Gardawski 1959; H. Wiklak 1987).

Kolejną pod względem liczebności grupę stanowią wazy. Wśród nich jedna forma zachowana jest w całości. Jest to nieduże naczynie o wysokości około 8 cm, które zostało odkryte w obiekcie 36, którego powstanie związane jest zapewne z pozautilitarnym aspektem wykorzystania przestrzeni osady w Nowej Wsi. Charakteryzuje się ono cylindryczną szyjką, z wyraźnie zaznaczonym przejściem szyjki w brzusiec i największą wydętością brzusca nieco powyżej połowy wysokości naczynia. Formy tego rodzaju są najczęściej datowane na późny okres rozwoju kultury mogiłowej i początki kształtowania się kultury łużyckiej.

Do grupy garnków zaliczyć można przede wszystkim zachowane w całości naczynie, którego zdecydowana większość znajdowała się w obiekcie 5, fragment

w obiekcie 3 oraz kilka fragmentów było rozrzuconych o kilka metrów na północ od obiektu 5 (ryc. 4**). Jest to szerokootworowe naczynie, o esowatym profilu, zdobione rzędami odcisków paznokciowych na szyjce oraz karbowaniem występującym na zgrubiałej szyjce. Jego powierzchnia zewnętrzna i wewnętrzna pokryta jest wyraźnymi śladami różnokierunkowego przecierania miotłąką. Pod względem cech morfologicznych naczynie zachowane w całości należy do form dość powszechnych, występujących w różnych okresach czasu na rozległych terenach, począwszy od neolitu (por. E. Kłosińska 1997, s. 40). Połączenie obserwowanych cech morfologicznych, technologicznych i zdobniczych naczynia wskazuje na związki genetyczne z terenami Niżu, tkwiące jeszcze głęboko w tradycjach późnoneolitycznych ugrupowań KCSZ i tzw. neolitu leśnego (J. Czebreszuk 2001).

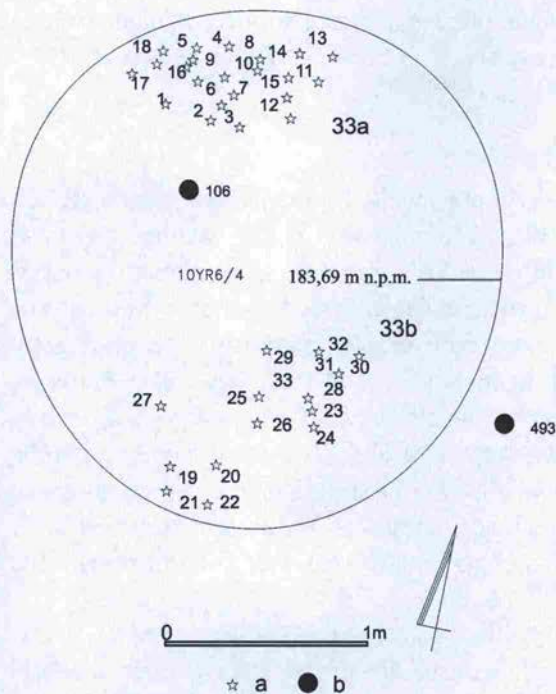
W materiałach z Nowej Wsi pojedynczo wystąpił talerz krążkowaty oraz dwa fragmenty uch taśmowatych, należących do bliżej nieokreślonych form kubków lub dzbanów. O ile te ostatnie formy nie są wyjątkami w zespołach starszobronzowych, zarówno mogiłowych, jak i wczesnoluzyckich, o tyle obecność talerza krążkowatego jest tu raczej wyjątkowa.

Analizowana ceramika charakteryzuje się niezwykle ubogim zdobnictwem. Zakres form zdobnictwa obejmuje motywy plastyczne, ryte, klute oraz odciski. Zdobnictwo plastyczne ma przede wszystkim formę guzów okrągłych, zlokalizowanych na naczyniach w górnej partii brzuśca. W jednym przypadku guzy te wystąpiły tworząc parę. Na jednym z naczyń guz ma formę owalną. Guzy tego rodzaju zaliczyć można do tzw. typu A, występującego na ceramice kultury mogiłowej i datowane są ogólnie na BB2-BC (M. Kwapiński 1985, s. 32). Listę form zdobnictwa plastycznego zamyka pozioma, wąska listwa plastyczna, na której umieszczony został rząd drobnych, okrągłych nakłuc. Rząd poziomych nakłuc ozdobił również fragment innego naczynia i wykonany był bezpośrednio na jego powierzchni.

Ponadto odkryto kółko w otworze w części środkowej, wykonane z gliny z domieszką piasku i tłuczni, o wygładzonych ściankach, w kolorze żółtawym, o średnicy około 8, 5 cm, które mogło pełnić funkcję przeszlika oraz fragment ciężarka tkackiego.

Ceramika późnośredniowieczna i nowożytna

W trakcie badań odkryto również 203 fragmenty ceramiki późnośredniowiecznej i nowożytnej. W zespole tym zdecydowanie dominuje ceramika późnośredniowieczna. W większej ilości zalega ona w obrębie wykopu II/04, aniżeli wykopu I/04. Zauważalna jest wyraźna rozdzielność występowania materiałów późnośredniowiecznych i nowożytnych od pradziejowych – ceramika późnośredniowieczna i nowożytna zalega głównie w części zachodniej wykopu I/04 i środkowej wykopu II/04. Rozrzut ceramiki w obrębie arów wskazuje, że jej największe zagęszczenie tworzy pas przebiegający w poprzek wykopów, wzdłuż linii NW-SE.

Ryc. 5. Nowa Wieś, stan. 2. Obiekt 33 – pracownia bursztyniarska:
a – bursztyny,
b – artefakty krzemienne.

Ceramika nowożytna jest mniej liczna. Wśród niej częściej występuje ceramika szkliwiona, a zdecydowanie rzadsza jest ceramika wypalona w atmosferze utleniającej o jasnej, białokremowej barwie. W pojedynczych egzemplarzach wystąpiła ceramika utleniająca – ceglasta oraz kamionka. Fragmenty naczyń nowożytnych są bardzo mocno rozdrobnione, co uniemożliwia określenie ich form. Cechy stylistyczne i technologiczne wskazują, że fragmenty te reprezen-

tują różne etapy nowożytnego garncarstwa, wśród nich można wyróżnić ceramikę renesansową, barokową oraz późnonowożytną.

Wyroby ze skał krystalicznych

Kamienie żarnowe z szarego granitu stanowiły obiekt 7 z ara B12, ćwiartki A, B. Na podkładce, którą była dolna płyta o rozmiarach 30×25×14 cm, leżały dwa mniejsze płaskie kamienie, pierwotnie stanowiące całość. Górna płyta była nieco mniejsza (25×19×7 cm) i sięgała do stropu warstwy ornej. W dolnej płycie jest wyraźnie widoczne zagłębienie. Najprawdopodobniej płyty te są częściami żaren niekowatych, chociaż ślady użytkowania i tarcia nie są wyraźne. Kolejnym elementem żaren jest rozcieracz z piaskowca kwarcyticznego, który został wykryty w obiekcie nr 9. Stanowiła go połowa wydłużonego otoczaka o długości 13 cm.

Osobny zbiór przedmiotów kamiennych tworzy kilkadziesiąt wspomnianych wcześniej płytek i otoczaków piaskowca kwarcyticznego, które stanowiły elementy konstrukcyjne palenisk – obiektów 34 i 35 oraz obiektu pozautilitarnego 36. Płytki tego rodzaju w liczbie kilkuset zostały poprzednio odkryte przy ogniskach kultury hamburskiej w Olbrachcicach, pow. Wschowa oraz w Oldeholtwolde w Holandii (J. M. Burdukiewicz 1987b). Wiele z nich nosiło ślady działania ognia i na podstawie szczegółowych analiz stwierdzono, że z jednej strony były one elementem konstruk-

cji palenisk, a z drugiej używane były do pieczenia mięsa. Naczynia gliniane nakryte płytkami kamiennymi zostały odkryte również na stanowiskach neolitu leśnego.

Pracownia bursztyniarska

Do unikatowych znalezisk należy pracownia bursztyniarska z obiektu 33 (ryc. 5). Skupienie bryłek bursztynu wystąpiło na powierzchni dwóch metrów kwadratowych. Zawierało ono łącznie 44 okazy bursztynu. Wśród przedmiotów bursztynowych wyróżniono 37 okazów surowca bursztynowego w postaci fragmentów bryłek i płytek, 3 półprodukty ze śladami nawiercania, szlifowania, itp. oraz cztery fragmenty ozdób, w tym jeden fragment paciorka z otworem (ryc. 6**). Surowiec i ozdoby są silnie zróżnicowane pod względem barwy. Dominowały okazy o barwie żółtej i czerwonej, ale występowały również okazy o barwie ciemnobrunatnej, aż do prawie czarnej. Pod względem wielkości nie przedstawiały się imponująco. Ich maksymalne rozmiary były następujące: długość – 13, 28 mm, szerokość – 8, 27 mm, grubość – 7, 28. Natomiast średnia długość, szerokość i grubość wynosiła odpowiednio 7, 66 mm, 5, 26 mm i 3, 58 mm.

Obróbka bursztynu na ziemiach polskich znana jest od kultury hamburskiej, czyli od początków paleolitu schyłkowego¹. Liczne przedmioty bursztynowe powstały w środkowym, a zwłaszcza późnym neolicie, szczególnie w obrębie kultury amfor kulistych i kultur leśnych (por. R. F. Mazurowski 1983). Jednak obecność ozdoby bursztynowej o przekroju soczewkowatym przemawia raczej za późniejszym wiekiem. Znane są one z późnej epoki kamienia i początków epoki brązu (Z. Bukowski 2002). Sądząc z obecności materiału ceramicznego w pobliżu, można tę pracownię łączyć z kulturą mogiłową.

Ważniejsze obiekty nieruchome

Podczas badań ratowniczych na stanowisku 2 w Nowej Wsi wyróżniono łącznie 37 obiektów nieruchomych w postaci jam lub skupień artefaktów, z których dwa stanowiły omówione wcześniej krzemienice schyłkowopaleolityczne, a kilka innych to pozostałości osady z przełomu epoki kamienia i początków epoki brązu. Do najważniejszych należą pozostałości zabudowań mieszkalnych (obiekty 3 i 9), dwa paleniska skonstruowane z płytek kamiennych oraz obiekt pozaużyteczny (ryc. 7**). Towarzyszyła im opisana wyżej pracownia bursztyniarska.

¹ Po napisaniu tej pracy uzyskaliśmy nowe informacje o znaleziskach bursztynu na stanowiskach magdaleńskich Moosbühl koło Berna (H. Schwab 1969/70) i Hauterive-Champvéveyres w Neuchâtel (D. Leesch 1997, s. 104), które dostarczyły interesujących materiałów porównawczych z okresu paleolitu. Na tej podstawie można przypuszczać, że warsztat bursztyniarski z Nowej Wsi mógł powstać nawet w paleolicie schyłkowym i wiąże się z kulturą Federmesser wraz z artefaktami krzemiennymi.

Zróźnicowane czasowo-przestrzenne

Stanowisko 2 w Nowej Wsi, gm. Bolesławiec, przechodziło skomplikowane zmiany w czasie. Prawdopodobnie dogodne położenie i bliskość wody już w okresie Allerød paleolitu schyłkowego przyczyniły się do kilkukrotnego pobytu w tym miejscu ludności kultury Federmesser, na co wskazuje obecność dwóch skupień artefaktów krzemiennych.

Kolejna faza osadnictwa wiąże się również z ludnością preferującą zbieracko – łowiecki tryb życia. Faza ta przypada na słabo poznany okres przejścia od epoki kamienia do epoki brązu, na co wskazuje obecność charakterystycznej ceramiki w postaci słabo wypalonego naczynia z obiektu 5. Łączy się to z upodobaniem do obróbki bursztynu.

Bardziej intensywne, ale tylko częściowo rozpoznane osadnictwo wiązało się z ludnością kultury łużyckiej z III i IV okresu epoki brązu. Najprawdopodobniej liczniejsze ślady tego osadnictwa znajdują się w niższej części terasy nadzalewowej, poza obszarem inwestycji związanej z budową A4.

Kolejne ślady osadnictwa pradziejowego są zbyt nikłe, by można było określić ich zasięg przestrzenny. W okresie średniowiecza i w czasach nowożytnych najwięcej śladów osadnictwa zachowało się na wysoczyźnie, poza obszarem doliny. Widoczne są one głównie w wykopie II/04. Wypalanie węgla było zapewne bardziej rozproszone i występowało w wielu miejscach.

Chronologia absolutna niektórych faz zasiedlenia osady w Nowej Wsi możliwa jest dzięki datowaniom 4 próbek węgla drzewnych pozyskanych z obiektów 3, 9, 34, 35. Próbkę węgla zostały pobrane z wypełniska dwóch obiektów o charakterze jam wkopanych w lokalne podłoże oraz dwóch palenisk, znajdujących się w obrębie koncentracji wyrobów krzemiennych i ceramiki. Data uzyskana z obiektu 35 wskazuje ogólnie na XIV wiek BC (Poz-8963: 3095 ± 30 BP, 1430-1290 BC, 1280-1260 BC), co dobrze koresponduje z materiałami ceramicznymi odkrytymi w tej części wykopu, a związanymi z procesami kształtowania się społeczności kultury łużyckiej.

Wnioski

Przeprowadzenie badań ratowniczych na obszarze 75 arów stanowiska 2 w Nowej Wsi koło Bolesławca przyniosło odkrycie licznych i unikatowych śladów osadnictwa od paleolitu schyłkowego do czasów nowożytnych. Rozpoznano łącznie 37 obiektów nieruchomych, często z bogatym wyposażeniem. Znaczna część obiektów została fragmentami zniszczona głęboką orką. Nie jest znany rozmiar zniszczeń spowodowanych budową autostrady na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XX wieku.

Bibliografia

Bukowski Z.

- 2002 Znajdźiska bursztynu w zespołach z epoki brązu i z wczesnej epoki żelaza z dorzecza Odry oraz Wisły, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa.

Burdukiewicz J.M.

- 1979 Zur Problematik des Spätpaläolithikums in Südwesten der VR Polen, „Veröffentlichungen des Museums für Ur- und Frühgeschichte“ Potsdam, t. 12, s. 9-38.
- 1987a Late Palaeolithic Settlements in the Kopanica Valley, (w:) J.M. Burdukiewicz, M. Kobusiewicz (red.), Late Glacial in Central Europe. Culture and Environment, Prace Komisji Archeologicznej PAN – Oddział we Wrocławiu, nr 5, Ossolineum, Wrocław, s. 183-213.
- 1987b Późnoplejstocenne zespoły z jednozadziorcami w Europie Zachodniej, Acta Universitatis Wratislaviensis, No 663, Studia Archeologiczne, 14.

Butent B.

- 1992 Zagadnienie kurhanów w Niedarach i Ludgierzowicach, gm. Trzebnica, woj. Wrocław, Studia Archeologiczne, t. 22, s. 35-83.

Czebreszuk J.

- 2001 Schyłek neolitu i początki epoki brązu w strefie południowo-zachodniobałtyckiej (III i początki II tys. przed Chr.), Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.

Gardawski A.

- 1959 Plemiona kultury trzcinieckiej w Polsce, Materiały Starożytne, t. 5, s. 7-189.

Kłosińska E.

- 1997 Starszy okres epoki brązu w dorzeczu Warty, IAiE PAN, Wrocław.

Kwapiński M.

- 1985 Analiza taksonomiczna kultur starszej epoki brązu w dorzeczu środkowej Odry, Muzeum Archeologiczne, Gdańsk.

Leesch D.

- 1997 Hauterive-Champréveyres, 10. Un campement magdalénien au bord du lac Neuchâtel: cadre chronologique et culturel, mobilier et structures, analyse spatiale (secteur 1), Musée cantonal d'archéologie, Archéologie neuchâteloise, 19.

Mazurowski R. F.

- 1983 Bursztyn w epoce kamienia na ziemiach polskich, Materiały Starożytne i Wczesnośredniowieczne, t. 5, s. 7-134.

Schild R.

1973 Szkic paleogeografii Niżu Europejskiego Wiślak późnym glacie. Przegląd problemów, „Przegląd Archeologiczny”, t. 21, s. 9-63.

Schwab H.

1969/70 Gagat und Bernstein auf dem Rentierjägerhalt Moosbühl bei Moosseedorf (Kanton Bern). Mit einem Beitrag von Curt W. Beck, (w:) R. Fellmann, G. German, K. Zimmermann (red.), Jagen und Sammeln. Festschrift für Hans-Georg Bandi zum 65. Geburtstag, Verlag Stämpfli & Cie AG, „Jahrbuch des Bernischen Historischen Museums”, R. 63/64, s. 259-266.

Wiklak H.

1987 Osada grupy konstantynowskiej kultury łużyckiej w Pludwinach, stan. 1, woj. Łódź, „Sprawozdania Archeologiczne”, t. 39, s. 159-166.

Jan Michał Burdukiewicz, Mirosław Furmanek

Results of archaeological rescue excavations carried out at site 2 in Nowa Wieś, Bolesławiec commune, Lower Silesia province.

Summary

Archaeological excavation research undertaken at site 2 in Nowa Wieś, Bolesławiec district, was initiated by the Institute of Archaeology at Wrocław University in accordance with agreement signed between the Institute of Archaeology and Ethnology of Polish Academy of Sciences. Purpose of excavation research was exploratory of rescue nature due to construction of A4 motorway in section Jędrzychowice – Krzyżowa. Field works were supervised by Jan Burdukiewicz, PhD.

Settlement traces were found on the slope over the river-delta, in the S part of the flow of an unnamed watercourse (Fig. 1). Surfacing platform and the shape of the site Nowa Wieś 2 emerged as the result of various overlapping, geological processes, activated during Neogene, Pleistocene and Holocene periods, such as denudation, erosion as well as glacier and river accumulation. Preliminary analysis proves that local watercourse undermined platform for the development of settlement in prehistoric times and Middle Ages for this particular area.

Within the range of this site two excavations of 7500 square meters total were entrenched. They were placed in the opposite sides of a pre-war embankment of contemporary planned motorway (Fig. 2**). 37 non-moveable features and archaeological material were uncovered, with further detection of this type in both illuvium and arable layers (Fig. 3*).

The oldest phase of settlement is linked with hunting – gathering groups of Federmesser culture. Two concentrations of flint artifacts certify for the mentioned discovery

Another phase can be chronologically attributed to Late Neolithic and henceforth linked to population that still favored hunting – gathering lifestyle. As a proof, piece of pottery, displaying traits which originated from tradition of CWC and so-called Neolithic forest-zone groups, was recovered from feature 5 (Fig. 4**).

Figures, referred to in the text as (*), are included on a separate sheets under the cover of the volume; those marked (**) are placed on colour plates at the end of the volume.

Settlement from the Bronze Age was, somewhat, more common, dated back to 1430-1290 BC. Industrial and organizational forms of the settlement are found poor. Most eminent elements consist of single pottery concentration with enclosed sunken hearth (features 35 and 36, Fig. 7**), including small vessel and ceramic disc, both covered by stone tiles. Undoubtedly, this feature served different than only common-utility purpose. Pottery unearthed is technologically and morphologically similar to Lower Silesian relics from the older Bronze Age and can be linked to so-called Late Tumulus and Early Lusatian material.

Unique discoveries comprise of amber-workshop. The concentration of amber nodules was documented within the area of 2 square meters. It contained 44 units of amber: 37 units of raw material in the form of nodules and tiles, 3 semi-products with drilling marks, polished up, as well as four fragments of ornaments, including single element of a drilled bead. This workshop can be associated with older Bronze Age settlement.

Next settlement phase can be distinguished only upon C14 dating, which also indicates conflagration within the settlement, and dates back to XI – XIII century AD. However, it is difficult to assess whether the fire was of natural reasons or it was caused by the inhabitants. It could have been caused by a colonization process in the Middle Ages.

Last settlement stage can be dated back to late Middle Ages and modern period. Based on quantity of collected pottery, one can infer on the highest intensity of utilization of this area in XVI century. These findings confirm industrial and farming activity attributable to land-cultivation of the nearest terrain by members of the population inhabiting neighbouring village.

Figures

- Fig. 1. Location of the site 2 in Nowa Wieś, according to AZP (PAR) 75-15/17, on the route of planned A4 motorway (Jędrzychowice – Krzyżowa section).
- Fig. 2. Nowa Wieś, site 2, Bolesławiec commune. Location of excavations I/04 and II/04 against a background of a grid.
- Fig. 3. Nowa Wieś, site 2. Arrangement of non-moveable features: 1 – ground features; 2 – concentrations of stones; 3 – amber concentration; 4 – Late Neolithic vessel; 5 – stones.
- Fig. 4. Nowa Wieś, site 2. Discovery of fully preserved vessel dated to the turn of Stone Age and Bronze Age, recovered from sandy ground.
- Fig. 5. Nowa Wieś, site 2. Feature 33 – amber-workshop: a – amber, b – flint artifacts.
- Fig. 6. Nowa Wieś, site 2. Amber ornament and semi-products from feature 33.
- Fig. 7. Nowa Wieś, site 2. Vessel under sandstone tiles and fully preserved clay-wheel from IIIrd period of the Bronze Age.